

PAPER DETAILS

TITLE: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MUHASEBESİ YAZININA BIBLIYOMETRİK BAKIS: WEB OF SCIENCE VE SCOPUS VERİ TABANINDA KARSILASTIRMALI BİR ANALİZ

AUTHORS: Abitter Özulucan, Dursun Keles, Ergin Temel

PAGES: 223-243

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4243084>

Araştırma Makalesi • Research Article

A Biometric Overview of Sustainability Accounting Literature: A Comparative Analysis in Web of Science and Scopus Database

Sürdürülebilirlik Muhasebesi Yazınına Bibliyometrik Bakış: Web of Science ve Scopus Veri Tabanında Karşılaştırmalı Bir Analiz

Abitter ÖZULUCAN¹

Dursun KELEŞ²

Ergin TEMEL³

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 26 September 2024

Received in revised: 31 October 2024

Accepted: 31 October 2024

Keywords:

Sustainability Accounting

Sustainability Reporting

Sustainability Auditing

Bibliometric Analysis

ABSTRACT

Today, the continuation of life has become more critical and important than ever before. The limited world resources and the irresponsible consumption of these resources threaten future life. At this point, it is of great importance that the sensitivity felt by people is also shown by businesses. Businesses, which have a major role in the consumption of the world's resources, are now subject to evaluation not only in financial terms but also in terms of non-financial activities. For this reason, it has become necessary for businesses to report non-financial information in terms of environmental, social and economic dimensions.

For a more sustainable world, some initiatives have been taken in the field of business administration and studies have started to be carried out in accordance with the sustainability approach in the accounting profession. As a result of these studies, a sub-branch of accounting has emerged in which business activities for economic, social and environmental impacts are measured, classified and reported. In addition to this sub-branch of accounting called Sustainability Accounting, practices related to Sustainability Reporting and Sustainability Auditing have started to be realized at the point of reporting the results of the sustainability activities of the enterprises and performing the audits of these reports.

In this study, bibliometric techniques were analyzed in order to determine the trend of the studies on Sustainability Accounting in the literature over the years and the level of academic interest in this subject. As a result of the analysis, in summary, it has been determined that the number of studies on the subject has generally tended to increase over the years, the academic interest in the subject and the popularity of the subject are high.

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru tarihi: 26 Eylül 2024

Revizyon tarihi: 31 Ekim 2024

Kabul tarihi: 31 Ekim 2024

Anahtar Kelimeler:

Sürdürülebilirlik Muhasebesi

ÖZ

Günümüzde, canlı yaşamının devamı önceye göre oldukça kritik ve önemli hale gelmiştir. Dünya kaynaklarının sınırlı olması ve bu kaynakların sorumsuzca tüketilmesi gelecekteki canlı yaşamını tehdit etmektedir. Bu noktada, insanlar tarafından duyulan hassasiyetin işletmelerde de gösterilmesi büyük önem taşımaktadır. Dünya kaynaklarının tüketilmesinde büyük rolü bulunan işletmeler sadece finansal açıdan değil finansal olmayan faaliyetleri açısından da değerlendirilmeye tabi tutulmaktadır. Bu nedenle, işletmeler tarafından çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları itibarıyla finansal olmayan bilgilerin raporlanması ihtiyaç haline gelmiştir.

Daha sürdürülebilir bir dünya için işletmecilik alanında bazı girişimlerde bulunulmuş ve muhasebe mesleği özelinde sürdürülebilirlik yaklaşımına uygun çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. Yürütülen bu çalışmalar sonucunda ekonomik, sosyal ve çevresel etkilere yönelik işletme

¹ Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, abitter42@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4157-8218

² Doç. Dr., Iğdır Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Gümrük İşletme Bölümü, dursun.keles@igdir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9075-476X

³ Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, ergin.temel@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3572-4722

Sürdürülebilirlik Raporlaması

Sürdürülebilirlik Denetçiliği

Bibliyometrik Analiz

faaliyetlerinin ölçüldüğü, sınıflandırıldığı ve raporlandığı bir alt muhasebe dalı ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik Muhasebesi adı verilen bu alt muhasebe dalının yanında, işletmelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerine ilişkin sonuçların raporlanması ve bu raporların denetimlerinin gerçekleştirilmesi noktasında Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Sürdürülebilirlik Denetçiliği'ne ilişkin uygulamalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Bu çalışmada, Sürdürülebilirlik Muhasebesi'ne yönelik literatürdeki çalışmaların yıllar itibarıyla eğiliminin ve bu konuya akademik ilginin ne düzeyde olduğunu tespit edilebilmesi amacıyla bibliyometrik tekniklerle analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda özetle, konuya ilişkin çalışmaların sayısının yıllar itibarıyla genel olarak artış eğiliminde olduğu, konuya dair akademik ilginin ve konunun popülerliğinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik, gelecekteki canlı yaşamının devamının sağlanabilmesi için sınırlı olan kaynakların en etkin ve verimli şekilde kullanılarak mal ve hizmet üretiminin gerçekleştirilmesini ifade eden bir kavramdır. Sürdürülebilir çevre yaklaşımı vurgusunun yapıldığı bu kavram, sınırlı olan kaynakların aşırı tüketimleri sonucu ortaya çıkabilecek muhtemel olumsuzlukların önceden bertarafına yönelik bir bakış açısı getirmektedir.

İşletmecilik sektörünün ortaya çıkışından günümüze kadar olan süreçte işletmelerin genel olarak en temel hedefi, faaliyetleri sonucunda elde edecekleri karı maksimize etmektir. Bu hedefe ulaşabilmek için bazı işletmeler tarafından çevresel farkındalıklar göz ardı edilerek sınırsız şekilde kaynak tüketimi gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca, işletmelerin birçoğu tarafından sadece finansal bilgilerin kayıt altına alınarak raporlanması dolayısıyla, finansal bilgi kullanıcıları tarafından bu bilgiler ışığında işletmelerin finansal açıdan performansları değerlendirilebilmektedir. Günümüz rekabet ortamında ise, kamuyla paylaşılan finansal bilgilerin yanında finansal olmayan bilgilerin de kayıt altına alınarak raporlanması bir gereklilik haline gelmiştir. Finansal bilgilerin yanında finansal olmayan bilgilerin de raporlanması, işletmelerin performansının daha doğru ve geniş bir perspektiften analiz edilmesini sağlamaktadır. Bu durumun farkında olan ve çevresel etkileri dikkate alan işletmeler, özellikle son yıllarda sürdürülebilirlik konusunda hassasiyet göstermeye başlamışlardır.

Bu gelişmeler ışığında hazırlanan araştırmada, sürdürülebilirlik muhasebesi konusundaki çalışmalar Web of Science (WOS) ve Scopus Veri Tabanı özelinde taranmıştır. Çalışma kapsamında, WOS Veri Tabanında ulaşılan 22.438 adet, Scopus Veri Tabanında ulaşılan 7.870 adet çalışma üzerinde bibliyometrik analiz yapılmış ve "VOSviewer" Paket Programı aracılığıyla çalışmalar arasındaki ilişkilere yönelik görsel ağ haritaları oluşturulmuştur. Bu çerçevede; konuyla ilgili çalışmaların yayın yılları, yayın dilleri, yayın türleri (dergi, kitap/kitap bölümü, tebliğ/bildiri vb.), yayınların araştırma alanları, en etkili yazarlar, yayın yerleri, yayın yapılan ülkeler, yayın yapılan kurumlar ile bu eserler arasındaki işbirliği ilişkileri ortaya konulmaya çalışılmış ve analiz edilmiştir.

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YAKLAŞIMININ MUHASEBE MESLEĞİNE YANSIMALARI

Sürdürülebilirlik yaklaşımının birçok alanda yaygın hale gelmesiyle birlikte, işletmelerde "ekonomik", "sosyal" ve "çevresel" olarak üç boyutta dikkate alınan finansal olmayan raporlama düzeni önem kazanmaya başlamıştır (Keleş, 2023: 259). Bu bağlamda, sürdürülebilirlik yaklaşımının boyutlarını aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür (Özgül, 2018: 9-13; Ertan, 2018: 464).

Ekonomik sürdürülebilirlik; işletme varlık ve kaynaklarının etkin ve verimli şekilde yönetilmesini amaçlayan yaklaşımı ifade etmektedir. Örneğin; fosil yakıtlar yerine enerji dönüşümlerinin sağlanarak yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması gibi.

Sosyal Sürdürülebilirlik; gelecek nesillerin sosyal haklarını tehlikeye düşürmeden insanların sosyal haklarını ve niteliksel gelişmeyi amaçlayan yaklaşımı ifade etmektedir. Örneğin; topluma faydalı yatırımların/projelerin kreş, bakımevi, eğitim ve spor tesislerinin inşa edilmesi gibi.

Çevresel Sürdürülebilirlik; doğal kaynakların ve ekolojik düzenin gelecek nesiller için korunmasını amaçlayan yaklaşımı ifade etmektedir. Örneğin; işletme faaliyetlerinin çevreye olan

olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması veya azaltılabilmesi için atık yönetimi ve ürün geri dönüşümüne yönelik gerekli yatırımların yapılması gibi.

Sürdürülebilirlik yaklaşımı, yukarıda sıralanan üç boyutun bütüncül şekilde birbiriyle entegre edilmek suretiyle işletmelerin sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu noktada, sürdürülebilirlik yaklaşımının muhasebe mesleğine yansımalarını aşağıdaki başlıklarda açıklamak mümkündür.

1.1. Sürdürülebilirlik Muhasebesi

Muhasebe; işletme kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların kullanılma şekillerini, işletmelerin faaliyetleri sonunda ilgili kaynaklarda ortaya çıkan artış ya da azalışları gösteren ve işletmelerin finansal durumunu açıklayan çıktıları ortaya koyan bir bilgi sistemidir (Sevilengül, 2014: 3). Başka bir ifadeyle muhasebe; işletme varlıkları ve kaynakları üzerinde değişim yaratan ve parayla ifade edilen mali nitelikli işlemleri kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, raporlayan ve bu raporları yorumlamak suretiyle ilgili finansal bilgi kullanıcılarına mali nitelikte bilgiler üreten bir bilim dalıdır (Özulucan, 2014: 3).

Sürdürülebilirlik Muhasebesi; işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarının da dikkate alınarak faaliyetlerinin incelendiği ve bu boyutların sürdürülebilirliğe etkisinin vurgulandığı muhasebenin bir alt dalıdır (Fülöp ve Hernádi, 2013: 333). Başka bir ifadeyle Sürdürülebilirlik Muhasebesi; ekonomik, sosyal ve çevresel etkilere yönelik işletme faaliyetlerinin ölçüldüğü, sınıflandırıldığı ve raporlandığı bir bilgi sistemi olarak tanımlanabilir.

1.2. Sürdürülebilirlik Raporlaması

Sürdürülebilirlik Raporlaması; işletmelere ait finansal olmayan bilgilerin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlar kapsamında belirli bir düzen içerisinde hazırlanan raporlar aracılığıyla paylaşılmasıdır (Düzer ve Önce, 2017: 638).

Sürdürülebilirlik Raporlaması, işletme faaliyetlerinin şeffaflaştırılması ve işletmeyle ilgilenen çıkar grupları arasındaki güvensizliğin ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. Global Reporting Initiative-GRI (Küresel Raporlama Girişimi) tarafından yayımlanan “GRI-G4: Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzu”na göre sürdürülebilirlik raporlamasının amaçları aşağıdaki gibi ifade edilmiştir (GRI, 2013: G4, 3).

- İşletmelerin sürdürülebilirlik performanslarının ilgili standartlar kapsamında raporlanmasının sağlanması,
- İşletmelerdeki faaliyetlerin daha sürdürülebilir duruma getirilmesinin sağlanması,
- İşletmelerdeki faaliyetlerin ekonomik, sosyal ve çevresel açılardan değerlendirilerek, işletmelerin daha şeffaf hale gelmesinin sağlanması.

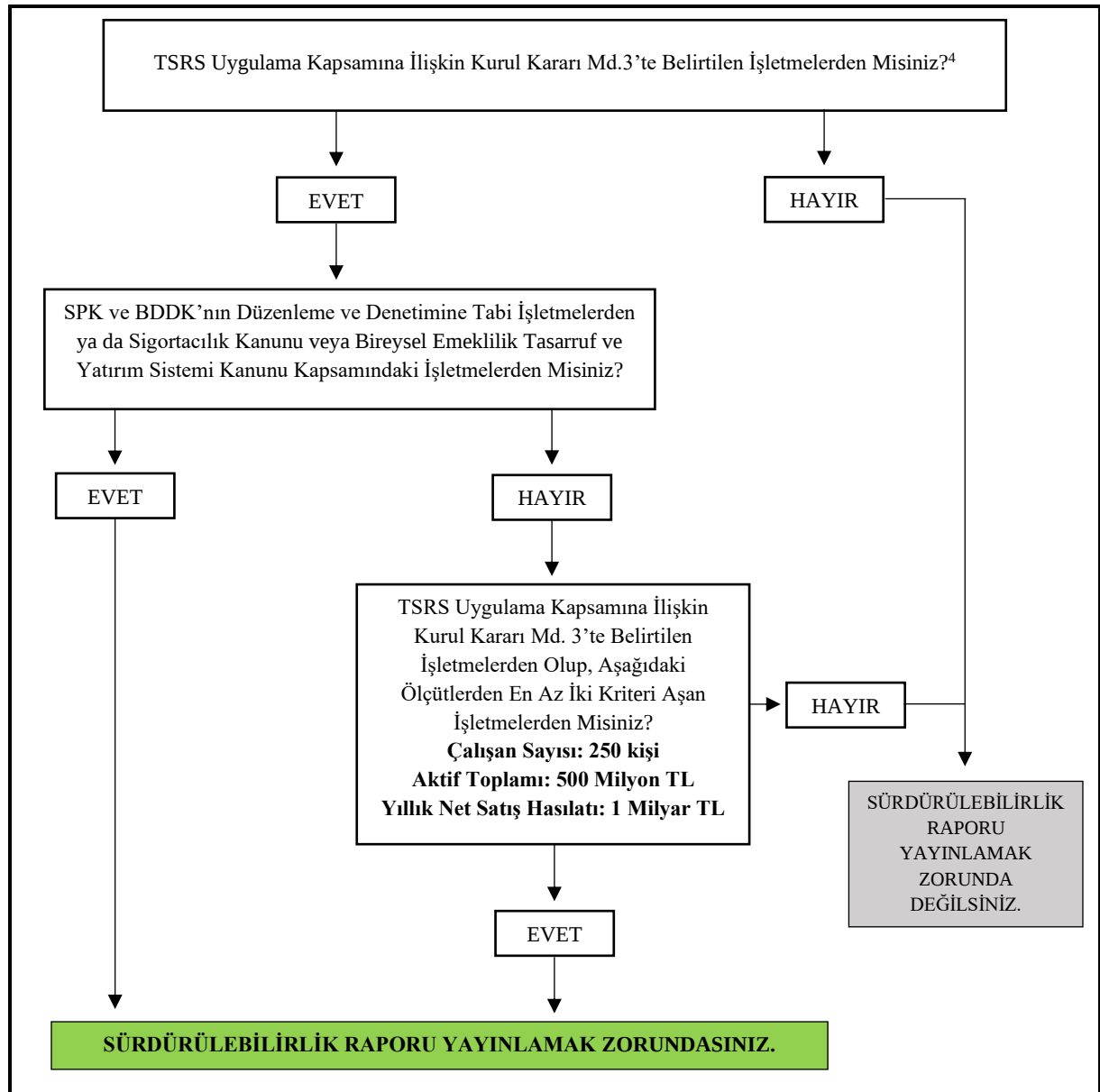
2024 yılına kadar Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması konusunda herhangi bir zorunluluk bulunmamaktaydı. Bu konudaki raporlama, ilgili işletmelerin inisiyatifine bırakılmış, ancak Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (International Sustainability Standards Board-ISSB) tarafından hazırlanan “S1-Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Gereklilikler” ve “S2-İklimle İlgili Açıklamalar” isimli Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları ile tam uyumlu Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) ve bu standartların uygulanmasına ilişkin Kurul kararının 29.12.2023 tarih ve 32414 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanmasıyla birlikte, Türkiye’de aşağıda yer alan kriterlerin en az ikisini art arda iki raporlama döneminde aşan işletmelerin 01.01.2024 tarihinden itibaren sürdürülebilirlik raporlarını hazırlayarak raporlamaları zorunlu hale getirilmiştir. Bu ölçütler ise, aşağıdaki gibidir (Ticaret Bakanlığı, 2024).

- 250 kişi ve üzeri çalışan sayısı,
- 500 Milyon Türk Lirası ve üzeri aktif toplamı,
- 1 Milyar Türk Lirası ve üzeri yıllık net satış hasılatı.

Bunun yanında, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)’nın düzenleme ve denetimine tabi bankaların (*Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) bünyesinde yer alan bankalar*

hariç) herhangi bir eşik değere tabi olmadan TSRS'leri uygulamaları zorunlu tutulmuştur (Ticaret Bakanlığı, 2024). Ayrıca, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nın düzenleme ve denetimine tabi işletmeler ile Sigortacılık Kanunu ve Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamındaki sigorta, reasürans ve bireysel emeklilik işletmelerinin de herhangi bir eşik değere tabi olmadan TSRS'leri uygulama zorunlulukları bulunmaktadır.

İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporlaması yapmak zorunda olup olmadıklarının Şekil 1'deki hiyerarşiye göre tespit edilmesi mümkündür.

Şekil 1: TSRS Gereğince Sürdürülebilirlik Raporlaması Yapacak İşletmeleri Belirleme Hiyerarşisi

Kaynak: TSRS Uygulama Kapsamına İlişkin Kurul Kararı'nda belirtilen hususlar ışığında yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 1'deki hiyerarşiye göre sürdürülebilirlik raporlaması yapacak işletmeler dışında kalan, başka bir ifadeyle sürdürülebilirlik raporlaması yapma zorunluluğu bulunmayan diğer işletmelerin ise, ihtiyari olarak sürdürülebilirlik raporlarını hazırlayarak yayınlamaları mümkündür.

1.3. Sürdürülebilirlik Denetçiliği

İşletmelerin finansal olmayan performanslarına ilişkin hazırlanan sürdürülebilirlik raporlarındaki bilgilerin, gerçeği yansıtır yansıtmadığı ve güvenilir olup olmadığının tespitine yönelik güvence denetimlerinin yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Özellikli konulara ilişkin olması ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle sürdürülebilirlik raporlarına yönelik güvence denetimlerini gerçekleştirebilecek niteliklere sahip denetçilerin görevlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, sürdürülebilirlik raporlarının denetimini üstlenecek denetçilerin yetkilendirilmesi amacıyla Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) yetkili kılınmıştır.

Sürdürülebilirlik Denetçiliği; işletmelere ait finansal olmayan bilgilerin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları itibarıyla yer aldığı sürdürülebilirlik raporlarının doğru, şeffaf, güvenilir olup olmadığı ve önemli derecede yanlışlık içerip içermediği konusunda sınırlı ya da makul güvence sağlamak ve bilgi kullanıcılarının alacakları kararlara çeşitli açılardan ışık tutmak üzere yetkili denetçiler tarafından gerçekleştirilen bir güvence denetimi türüdür.

05.09.2024 tarih ve 32653 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan KGK Kurul Kararı uyarınca 01.01.2024 tarihinden itibaren başlayan faaliyet dönemlerinde hazırlanan sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin güvence denetimleri zorunlu hale getirilmiş ve bu güvence denetimlerinin ilk başta sınırlı güvence ile başlaması hüküm altına alınmıştır (KGK, 2024b).

KGK tarafından sürdürülebilirlik denetçisi olarak yetkilendirilebilmek için öncelikle bağımsız denetçilik yetkisine haiz olmak gerekmektedir. Bağımsız denetçilik yetkisine haiz olanlar arasından sürdürülebilirlik denetçisi olarak yetkilendirilebilmek üzere KGK tarafından 21.09.2024 tarihinde ilk kez sürdürülebilirlik denetçiliği sınavı gerçekleştirilmiştir.

İlk kez gerçekleştirilen bu sınavda denetçi adayları aşağıdaki konulardan sorumlu tutulmuştur (KGK, 2024a)⁵.

- Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması,
- Sürdürülebilirlik Denetimi.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MUHASEBESİ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Bibliyometrik analiz; özel olarak belirlenen çalışma alanlarını tanımlamak, düzenlemek ve analizini yapmak amacıyla kullanılan ve çalışma alanı etrafındaki literatürün haritalandırılmasını sağlayan bir yöntemdir (Zhang vd., 2017: 15227; Fu vd. 2013: 758).

Bibliyometrik analiz, bir takım göstergeler ışığında literatürdeki bir çalışma alanının yapısının detaylı şekilde araştırılmasını, bu çalışmaların ülkeler, bölgeler, kurumlar, yazarlar vb. hususlar açısından derinlemesine ve karşılaştırmalı olarak analiz edilmesini sağlamaktadır.

⁴Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) Uygulama Kapsamına İlişkin Kurul Kararı'nın ayrıntısına ulaşmak için; <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Kurul%20Kararlar%C4%B1/TMS%20Kurul%20Kararlar%C4%B1/T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1n%C4%B1n%20Uygulama%20Kapsam%C4%B1na%20ili%C5%9Fkin%20Kurul%20Karar%C4%B1.pdf> adresi incelenebilir.

⁵Sınav konularının ayrıntısına ilişkin; “<https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/Duyuru%20-%2045%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik.pdf>” adresindeki KGK tarafından yapılan 28.06.2024 tarih ve 2024-46 sayılı duyuru incelenebilir.

Bu çalışmada, Sürdürülebilirlik Muhasebesine ilişkin literatürdeki çalışmaların yıllar itibariyle eğiliminin tespit edilmesi amacıyla bibliyometrik analiz yapılmış ve bu çalışmalar arasındaki işbirliklerine ilişkin görsel ağ haritaları oluşturulmuştur.

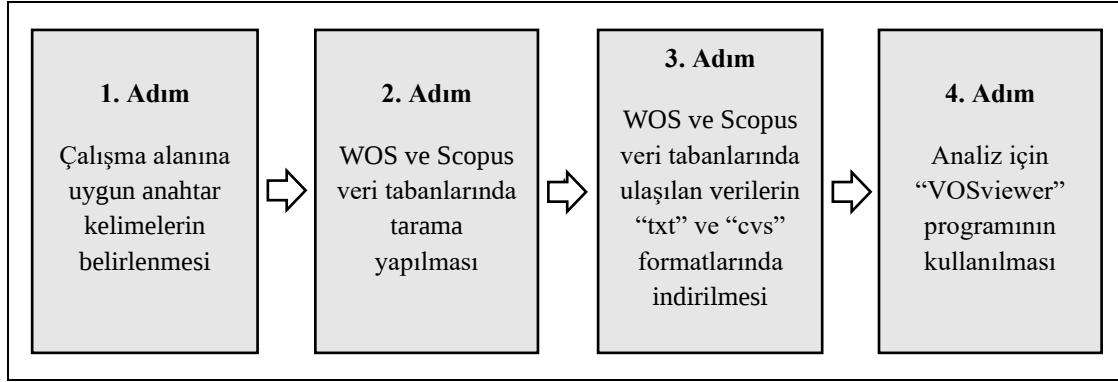
Literatürdeki çalışmaların yıllar itibariyle eğiliminin araştırılmasının amacı, akademik çevrelerin konuya ilişkin farkındalıklarının ve konunun çalışılma düzeyinin tespit edilmesi ve bu sayede Sürdürülebilirlik Muhasebesine yönelik yapılan çalışmaların/uygulamaların çok daha üst düzeye çıkarılmasına katkı sağlama arzusudur. Böylece mikro düzeyde işletmeler, makro düzeyde ülkeler gelişim gösterebilecektir. Sonuçta insanoğlunun ekonomik, çevresel ve sosyal yönden daha rasyonel ve sürdürülebilir bir hayat idame ettirebilmesi de mümkün olabilecektir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, raporlama noktasında son yıllarda oldukça yaygın hale gelen ve bazı kriterleri karşılayan işletmeler için zorunlu tutulan sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasında önemli bir rol üstlenen sürdürülebilirlik muhasebesi alanındaki çalışmaların görsel ağ haritası destekli bibliyometrik analizinin yapılmasıdır.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada kullanılan araştırma modeli Şekil 2’deki gibi tasarlanmıştır.

Şekil 2: Araştırma Modeli Tasarım Şeması

Kaynak: Araştırma metodolojisi çerçevesinde yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, en kapsamlı veri tabanları olan WOS ve Scopus Veri Tabanında taranan akademik çalışmalar üzerinde analiz yapılmıştır. Şekil 2’deki araştırma modeli tasarım şeması doğrultusunda 3 Eylül 2024 tarihinde WOS ve Scopus Veri Tabanında arama başlığı alanına “SUSTAINABILITY ACCOUNTING or Sustainability Accounting” anahtar kelimeleri yazılarak tarama gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında sürdürülebilirlik muhasebesi konusunda WOS Veri Tabanında 22.438 adet, Scopus Veri Tabanında 7.870 adet çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalar; yayın yılları, yayın dilleri, yayın türleri (dergi, kitap/kitap bölümü, tebliğ/bildiri vb.), yayınların araştırma alanları, yazar bilgileri, yayın yerleri, yayın yapılan ülkeler ve yayın yapılan kurumlara ilişkin kriterler kapsamında analiz edilmiştir. Ayrıca, “VOSviewer” Paket Programı (Sürüm: 1.6.20) ile çalışmalar arasındaki işbirliği modellerine yönelik görsel ağ haritaları oluşturulmuştur.

2.3. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulguları, bibliyometrik ve görsel ağ haritası şeklinde ikili bir sınıflandırma yapılarak analiz edilmiştir.

2.3.1. Bibliyometrik Analiz

Bu bölümde, araştırmanın bibliyometrik bulguları ile bu bulguların analizi bulunmaktadır.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınların yılları Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	YAYIN SAYILARI	
	Web of Science	Scopus
2024	1.680	987
2023	2.305	962
2022	2.170	698
2021	2.230	691
2020	1.878	591
2019	1.727	537
2018	1.522	474
2017	1.308	394
2016	1.163	321
2015	1.049	316
2014	890	277
2013	793	251
2012	617	222
2011	555	216
2010	483	163
2009	374	118
2008	268	91
2007	268	93
2006	237	104
2005	154	55
2004	133	44
2003	104	47
2002	76	36
2001	79	30
2000	70	31
1999	65	21
1998	74	20
1997	48	15
1996	41	21
1995	23	12
1994	16	11
1993	21	6
1992	8	4
1991	5	6
1990	2	2
1989	2	3
1988	-	1
1987	-	2
TOPLAM	22.438	7.870

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 1’de, gerek WOS gerekse Scopus Veri Tabanlarında yer alan Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayın sayılarında yıllar itibariyle artış yaşandığı, bu artış eğiliminin son yıllarda önemli düzeylere ulaştığı görülmektedir. Konuyla ilgili ilk yayının WOS Veri Tabanında 1989 yılında yapıldığı, Scopus Veri Tabanında ise 1987 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu konuda en fazla yayının 2023 yılında, en az yayının ise 1998 yılında yapıldığı görülmektedir.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınların yayın dilleri Tablo 2’deki gibidir.

Tablo 2: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Yayın Diline Göre Dağılımı

WEB OF SCIENCE			SCOPUS		
Sıra No	Yayın Dili	Yayın Sayısı	Sıra No	Yayın Dili	Yayın Sayısı
1	İngilizce	21.515	1	İngilizce	7.616
2	İspanyolca	313	2	Çince	116
3	Portekizce	156	3	İspanyolca	46
4	Rusça	120	4	Portekizce	27
5	Almanca	96	5	Almanca	17
6	Fransızca	92	6	Rusça	13
7	Türkçe	33	7	Fransızca	12
8	Çince	16	8	İtalyanca	8
9	İtalyanca	14	9	Lehçe (Polonya)	4
10	Diğer	83	10	Diğer	11
GENEL TOPLAM		22.438	GENEL TOPLAM		7.870

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 2’de, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda gerek WOS gerekse Scopus Veri Tabanında yer alan en fazla yayının İngilizce dilinde yapıldığı görülmektedir. Almanca dilinde yapılan yayınların her iki veri tabanında da 5’inci sırada yer aldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, Türkçe dilinde yapılan yayınların WOS Veri Tabanında 7’nci sırada yer almasına rağmen Scopus Veri Tabanındaki sıralamada Türkçe dilinde yapılan herhangi bir yayın bulunmamaktadır.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınların türleri Tablo 3’teki gibidir.

Tablo 3: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Türlerine Göre Dağılımı

WEB OF SCIENCE		SCOPUS	
Yayın Türü	Yayın Sayısı	Yayın Türü	Yayın Sayısı
Makale	18.374	Makale	5.782
Tebliğ (Bildiri)	2.704	Tebliğ (Bildiri)	764
İnceleme	1.516	Kitap Bölümü	564
Kitap Bölümü	434	İnceleme	469
Editöryal	172	Kitap	115
Kitap İncelemesi	14	Editöryal	38
Kitap	3	Not	35
Diğer	779	Diğer	103
GENEL TOPLAM	22.438	GENEL TOPLAM	7.870

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 3’te, gerek WOS gerekse Scopus Veri Tabanında yer alan Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki en fazla yayının makale türünde yapıldığı, bunu tebliğ türündeki yayınların takip ettiği görülmektedir. Konuyla ilgili WOS Veri Tabanında en az yayının kitap türünde yapıldığı, Scopus Veri Tabanında ise en az yayının not türünde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınların araştırma alanları Tablo 4’teki gibidir.

Tablo 4: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Araştırma Alanlarına Göre Dağılımı

WEB OF SCIENCE		SCOPUS	
Araştırma Alanı	Yayın Sayısı	Araştırma Alanı	Yayın Sayısı
Çevre Bilimleri Ekoloji	6.006	Çevre Bilimleri	3.402
İşletme Ekonomisi	4.594	İşletme, Yönetim ve Muhasebe	2.308
Bilim Teknoloji Diğer Konular	4.578	Sosyal Bilimler	2.103
Diğer	5.814	Diğer	57
GENEL TOPLAM	22.438	GENEL TOPLAM	7.870

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 4’te, gerek WOS gerekse Scopus Veri Tabanında yer alan Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınlara ilişkin ilk 3 sıradaki araştırma alanları yer almaktadır. Tabloya göre, her iki veri tabanında yer alan yayınların araştırma alanlarının Çevre Bilimleri olduğu ve ilk sırada çalışma alanı olarak tercih edildiği görülmektedir. Bunu, işletme bilimiyle ilişkili disiplinlerin takip ettiği anlaşılmaktadır.

Sürdürülebilirlik muhasebesi konusundaki yayınların yazarları Tablo 5’teki gibidir.

Tablo 5: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Yazar Bilgileri

WEB OF SCIENCE			SCOPUS		
Sıra No	Yazar Bilgisi	Yayın Sayısı	Sıra No	Yazar Bilgisi	Yayın Sayısı
45	Ulgıati, S.	41	1	Schaltegger, S.	46
	Giannetti, B. F.	41	2	Ulgıati, S.	45
2	Schaltegger, S.	40	3	Giannetti, B. F.	40
3	Almeida, C. M. V. B.	34	4	Almeida, C. M. V. B.	29
4	Chen, B.	32	5	Chen, B.	26
	Agostinho, F. D. R.	32	6	Agostinho, F. D. R.	25
	Dewulf, J.	32	7	Pulselli, F.M.	23
5	Burritt, R.	31	8	Gray, R.	21
6	Geng, Y.	27	9	Geng, Y.	20
	Bakshi, B.	27		Bebington, J.	20
7	Pulselli, F.M.	26	10	Liu, G.	18
8	Liu, G.	25			
9	Alola, A.	22			
10	Guoqian C.	21			
GENEL TOPLAM		431	GENEL TOPLAM		313

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 5’te, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yaptıkları yayımla literatüre en fazla katkı sağlayan ilk 10 sıradaki yazarlar yer almaktadır. WOS Veri Tabanında yer alan ve konuyla ilgili en fazla yayın yapan yazarın Parthenope University of Naples’de görev yapan Prof. Dr. Sergio Ulgiati olduğu görülmektedir. Scopus Veri Tabanında yer alan ve konuyla ilgili en fazla yayın yapan yazarın ise, Leuphana University Lüneburg’da görev yapan Prof. Dr. Stephan Schaltegger olduğu görülmektedir.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınların yayın yerleri Tablo 6’daki gibidir.

Tablo 6: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Yayın Yerlerine Göre Dağılımı

WEB OF SCIENCE		SCOPUS	
Yayın Yeri	Yayın Sayısı	Yayın Yeri	Yayın Sayısı
Sustainability	1.465	Sustainability	441
Journal of Cleaner Production	888	Journal of Cleaner Production	319
Ecological Economics	202	Ecological Economics	91
Science of The Total Environment	201	Accounting Auditing Accountability Journal	89
Ecological Indicators	194	Sustainability Accounting Management and Policy Journal	84
Renewable Sustainable Energy Reviews	174	Science of The Total Environment	83
Journal of Environmental Management	170	Ecological Indicators	80
Energies	161	Journal of Environmental Management	70
Environmental Science And Pollution Research	154	Cogent Business and Management	58
Accounting Auditing Accountability Journal	143	Resources Conservation and Recycling	55
GENEL TOPLAM	3.752	GENEL TOPLAM	1.370

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 6’da, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda en fazla çalışmanın yayımlandığı ilk 10 sıradaki yayın yerleri yer almaktadır. Gerek WOS gerekse Scopus Veri Tabanında yer alan konuyla ilgili en fazla yayının Sustainability isimli dergide yayımlandığı görülmektedir. Buna göre, WOS Veri Tabanında yer alan konuya ilişkin çalışmaların yaklaşık %16,7’si ($3.752/22.438 \times 100$) ile Scopus Veri Tabanında yer alan konuya ilişkin çalışmaların yaklaşık %17,40’ı ($1.370/7.870 \times 100$) ilk 10 sırada bulunan yayın yerlerinde yayımlandığı anlaşılmaktadır.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınların yapıldığı ülkeler Tablo 7’deki gibidir.

Tablo 7: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Ükelere Göre Dağılımı

WEB OF SCIENCE		SCOPUS	
Yayın Yapılan Ülke	Yayın Sayısı	Yayın Yapılan Ülke	Yayın Sayısı
Amerika Birleşik Devletleri	3.504	Amerika Birleşik Devletler	1.394
Çin	2.509	Çin	973
İngiltere	2.060	Birleşik Krallık	903
İtalya	2.036	İtalya	712
İspanya	1.621	Avustralya	590

Avustralya	1.439	İspanya	438
Almanya	1.413	Almanya	408
Fransa	1.061	Kanada	365
Kanada	1.015	Hindistan	293
Hollanda	860	Hollanda	241
GENEL TOPLAM	17.518	GENEL TOPLAM	6.317

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 7’de, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda en fazla yayının yapıldığı ilk 10 sıradaki ülkeler yer almaktadır. Gerek WOS gerekse Scopus Veri Tabanında konuya ilişkin en fazla yayının Amerika Birleşik Devletleri’nde yapıldığı görülmektedir. Bunu, 2’nci sırada Çin takip etmektedir. Ayrıca, konuyla ilgili çalışma yapılan ülkeler arasında Türkiye⁶’nin WOS Veri Tabanında 22’inci sırada, Scopus Veri Tabanında 19’uncu sırada yer aldığı anlaşılmaktadır.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki yayınların yapıldığı kurumlar Tablo 8’deki gibidir.

Tablo 8: Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusundaki Yayınların Kurumlara Göre Dağılımı

WEB OF SCIENCE		SCOPUS	
Yayın Yapılan Kurum	Yayın Sayısı	Yayın Yapılan Kurum	Yayın Sayısı
Chinese Academy of Sciences	388	Chinese Academy of Sciences	153
INRAE	288	Beijing Normal University	113
University of California System	287	Parthenope University of Naples	75
University of London	286	University of South Australia	62
Centre National De La Recherche Scientifique CNRS	265	Ministry of Education of The People’s Republic of China	61
Wageningen University Research	253	University of Chinese Academy of Sciences	60
Swiss Federal Institutes of Technology Domain	217	Leuphana Universitat Lüneburg	59
Beijing Normal University	206	Universita Degli Studi Di Siena	58
State University System of Florida	194	Wageningen University Research	57
Helmholtz Association	146	Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation	52
GENEL TOPLAM	2.530	GENEL TOPLAM	750

Kaynak: WOS ve Scopus Veri Tabanındaki çalışmalara ilişkin veriler ışığında yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 8’de, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda en fazla yayının yapıldığı ilk 10 sıradaki kurumlar yer almaktadır. Gerek WOS gerekse Scopus Veri Tabanında konuyla ilgili en fazla yayının Chinese Academy of Sciences’da yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında, Beijing Normal University ve Wageningen University Research merkezli yayınların da her iki veri tabanında yer aldığı anlaşılmaktadır.

2.3.2. Görsel Ağ Haritası Analizi

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen bibliyometrik veriler ışığında; atıf, ortak yazar, ortak anahtar kelime, ortak atıf ve kaynakça eşleşmesi analizlerine ilişkin işbirliklerinin ortaya

⁶Türkiye, en fazla yayın yapılan ilk 10 ülke arasında bulunmadığı için tabloda gösterilmemiş olup, sadece bilgi amaçlı veri paylaşımı ve açıklama yapılmıştır.

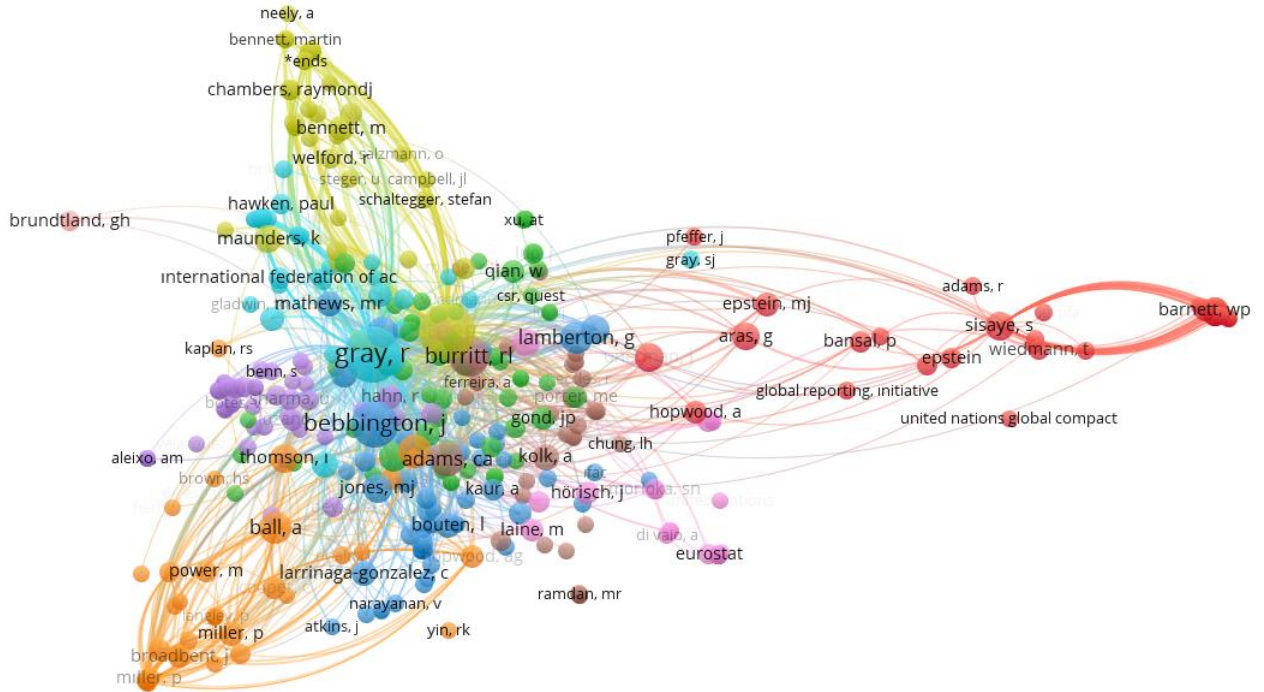
konulabilmesi amacıyla “VOSviewer” Programı ile oluşturulan görsel ağ haritalarının analizi bulunmaktadır.

Atıf analizi; çalışmaların etki gücü hakkında bilgi veren, alandaki en etkili çalışmalar, yazarlar ve dergilerin tespitini sağlamaktadır. Ortak yazar analizi; çalışmaların üretilmesine birlikte katkı sağlayan yazarlar arasındaki ilişkinin tespitini sağlamaktadır. Ortak anahtar kelime analizi; çalışmaların başlık, özet ve anahtar kelimelerinde kullanılan kelimeleri ve bunların ilişkisinin incelenmesini sağlamaktadır. Kaynakça eşleşmesi analizi; iki farklı çalışmaya ait kaynakçalar arasındaki benzerliğinin incelenmesini sağlamaktadır. Ortak atıf analizi; iki çalışmanın birlikte alıntılanma sıklığının tespitini sağlamaktadır. (Bağış, 2021: 102-107).

VOSviewer, Hollanda’nın Leiden kentinde eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden Nees Jan Van Eck ve Ludo Waltman tarafından Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Merkezi’nde tasarlanan bir yazılım aracıdır (Orhan, 2021: 113).

VOSviewer Programı aracılığıyla oluşturulan görsel ağ haritaları, literatürde yer alan araştırma konularıyla ilgili çalışma alanını gözlemlemek, bu çalışmalar arasındaki işbirliği modellerini tespit etmek ve araştırma tasarımını ortaya koymak amacıyla sıkça kullanılmakta olup, çalışmaların birbirleriyle olan bağlantılarına ilişkin görselleri ifade etmektedir (Keleş, 2024: 565).

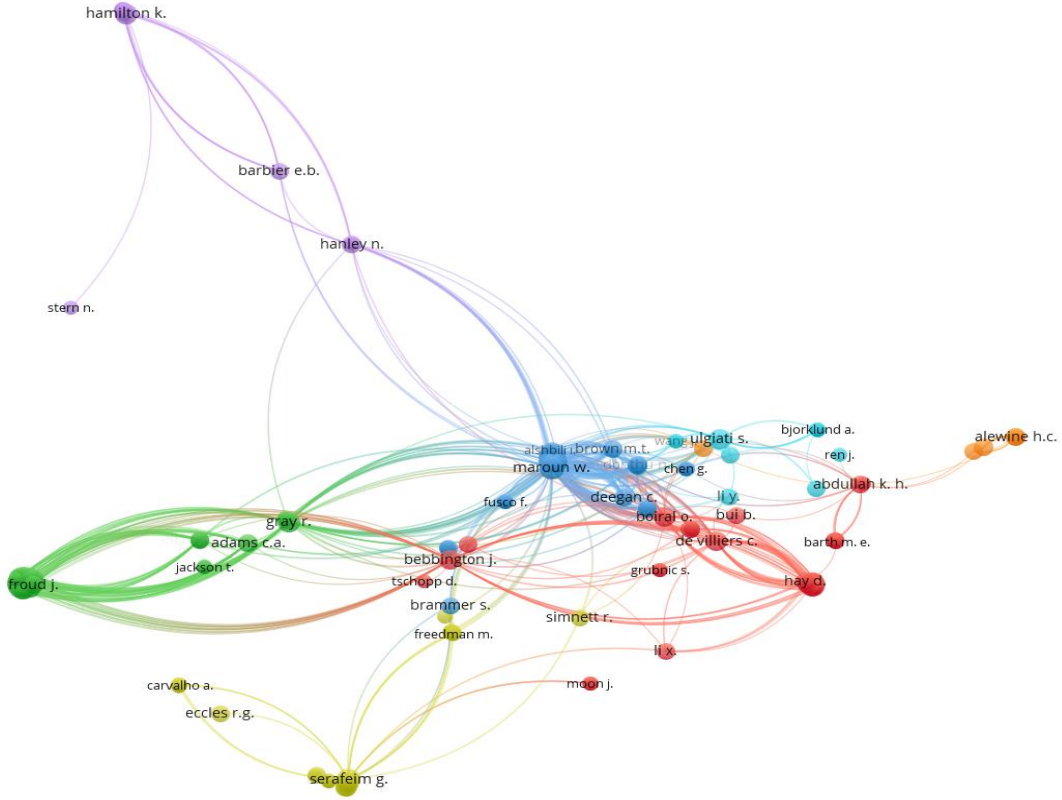
WOS Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yayın yapan yazarların karşılıklı atıf ilişkisine yönelik ağ haritası Şekil 3’teki gibidir.

Şekil 3: Yazarların Atıf İlişkisine Yönelik Ağ Haritası (WOS)

Şekil 3’te, aynı renkli daireler atıf ilişkisi bulunan yazarları, dairelerin büyüklüğü yazarların almış oldukları atıf sayılarını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise karşılıklı atıf ilişkisi olan yazarları göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yayın yapan 1.789 yazardan 434’ünün arasında atıf ilişkisinin bulunduğu 10 küme ve 14.519 bağlantı olduğu belirlenmiştir. Atıf ilişkisi en yüksek olan yazarın ise “Rob Gray” olduğu anlaşılmıştır.

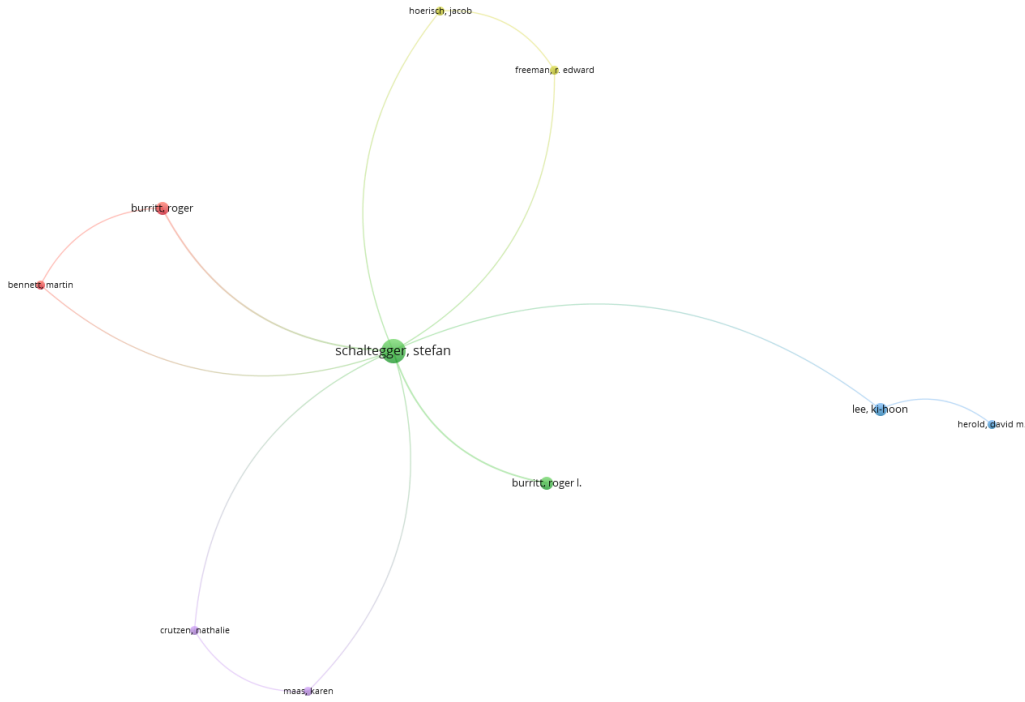
Scopus Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yayın yapan yazarların karşılıklı atıf ilişkisine yönelik ağ haritası Şekil 4’teki gibidir.

Şekil 4: Yazarların Atıf İlişkisine Yönelik Ağ Haritası (Scopus)

Şekil 4’te, aynı renkli daireler atıf ilişkisi bulunan yazarları, dairelerin büyüklüğü yazarların almış oldukları atıf sayılarını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise karşılıklı atıf ilişkisi olan yazarları göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yayın yapan 1.664 yazardan 176’sının arasında atıf ilişkisinin bulunduğu 7 küme ve 4.850 bağlantı olduğu belirlenmiştir. Atıf ilişkisi en yüksek olan yazarın ise “Warren Maroun” olduğu anlaşılmıştır.

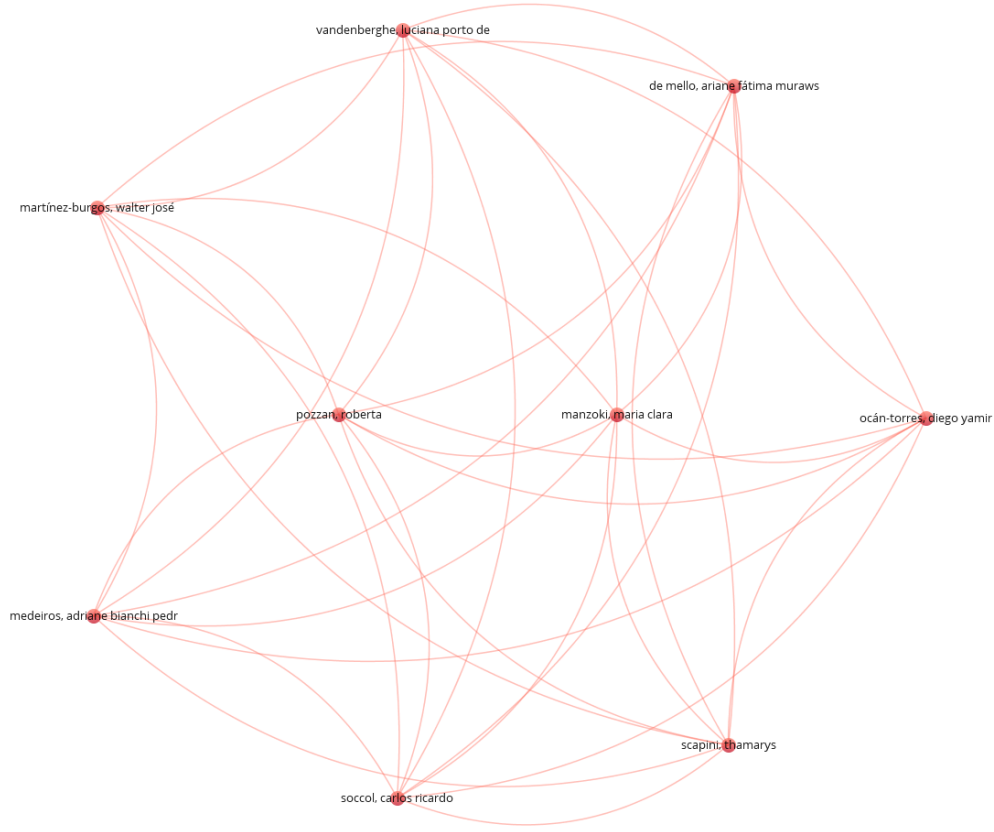
WOS Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların ortak yazarlık ilişkisine yönelik ağ haritası Şekil 5’teki gibidir.

Şekil 5: Ortak Yazarlık İlişisine Yönelik Ağ Haritası (WOS)

Şekil 5’te, aynı renkli daireler konuyla ilgili çalışmalarda yazarların ortak yazar oldukları, dairelerin büyüklüğü yayın sayılarının büyüklüğünü, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise birbiriyle ortak yazarlık ilişkisi olan yazarları göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan çalışmalarda 101 yazardan 10’unun ortak yazarlık ilişkisinin olduğu 5 küme 12 bağlantı olduğu belirlenmiştir. Ortak yazarlık ilişkisi en fazla olan yazarın ise “Stefan Schaltegger” olduğu anlaşılmıştır.

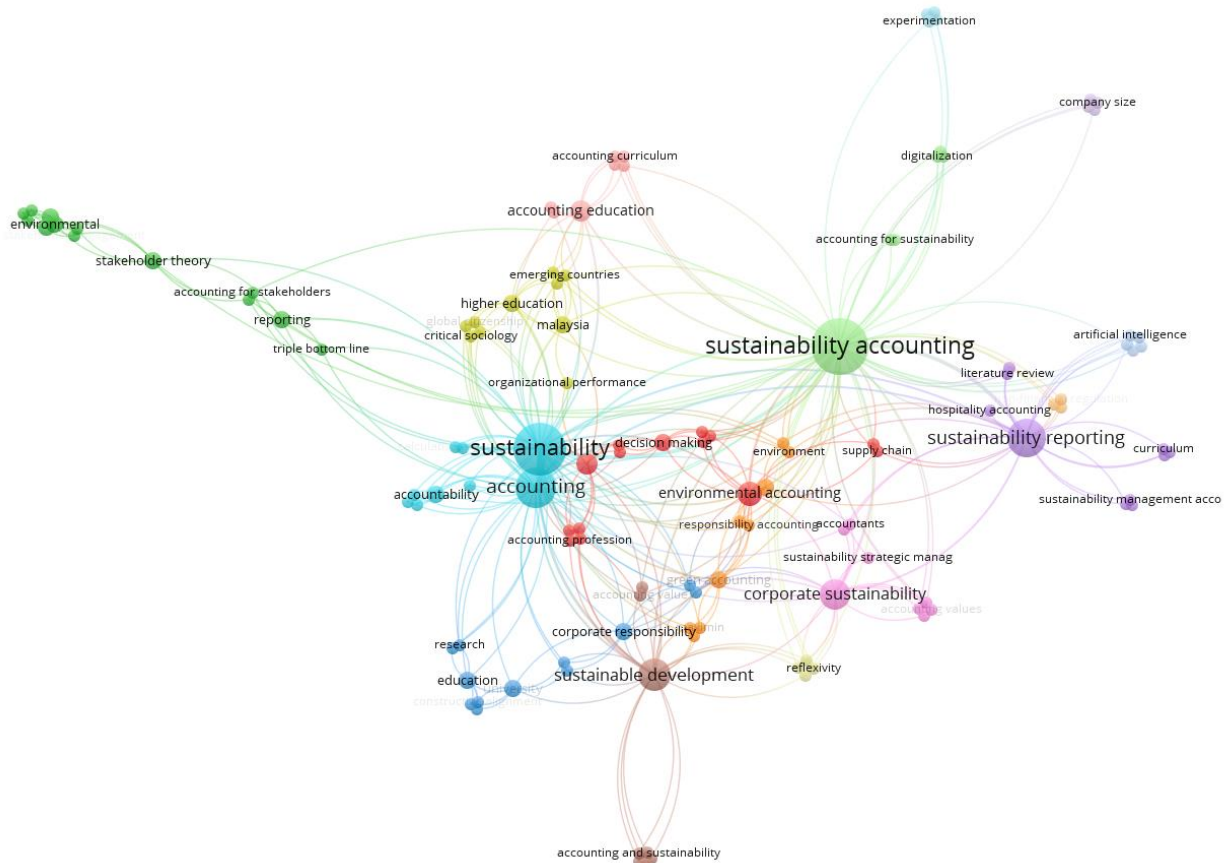
Scopus Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların ortak yazarlık ilişkisine yönelik ağ haritası Şekil 6’daki gibidir.

Şekil 6: Ortak Yazarlık İlişkisine Yönelik Ağ Haritası (Scopus)

Şekil 6’da, aynı renkli daireler konuyla ilgili çalışmalarda yazarların ortak yazar oldukları, dairelerin büyüklüğü yayın sayılarının büyüklüğünü, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise birbiriyle ortak yazarlık ilişkisi olan yazarları göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan çalışmalarda 59 yazardan 9’unun ortak yazarlık ilişkisinin olduğu 1 küme 36 bağlantı olduğu belirlenmiştir.

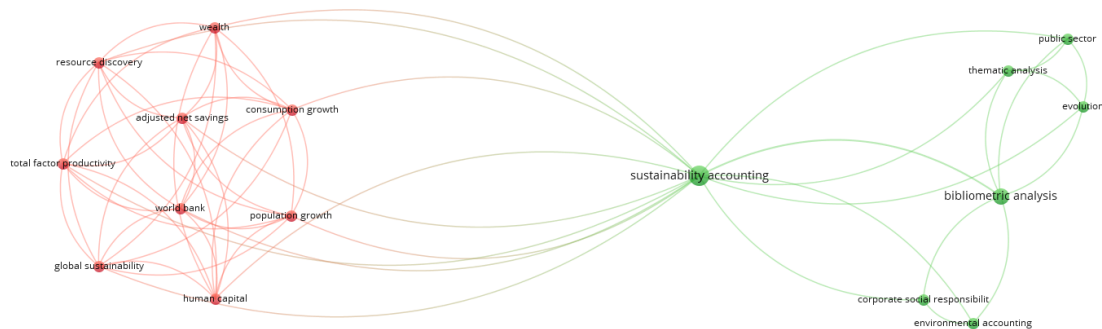
WOS Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların ortak anahtar kelime analizine ilişkin ağ haritası Şekil 7’deki gibidir.

Şekil 7: Ortak Kelime Analizine Yönelik Ağ Haritası (WOS)

Şekil 7’de, aynı renkli daireler anahtar kelimelerin aynı yayınlarda birlikte kullanılmış olduğunu, dairelerin büyüklüğü kelimelerin kullanım sıklığını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise yayınlarda birlikte kullanılan kelimeleri göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan çalışmalarda yer alan 149 anahtar kelimeden 129’unun birlikte kullanıldığı 16 küme 436 bağlantı olduğu belirlenmiştir. En sık kullanılan anahtar kelimenin ise “Sustainability Accounting” olduğu anlaşılmıştır.

Scopus Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların ortak anahtar kelime analizine ilişkin ağ haritası Şekil 8'deki gibidir.

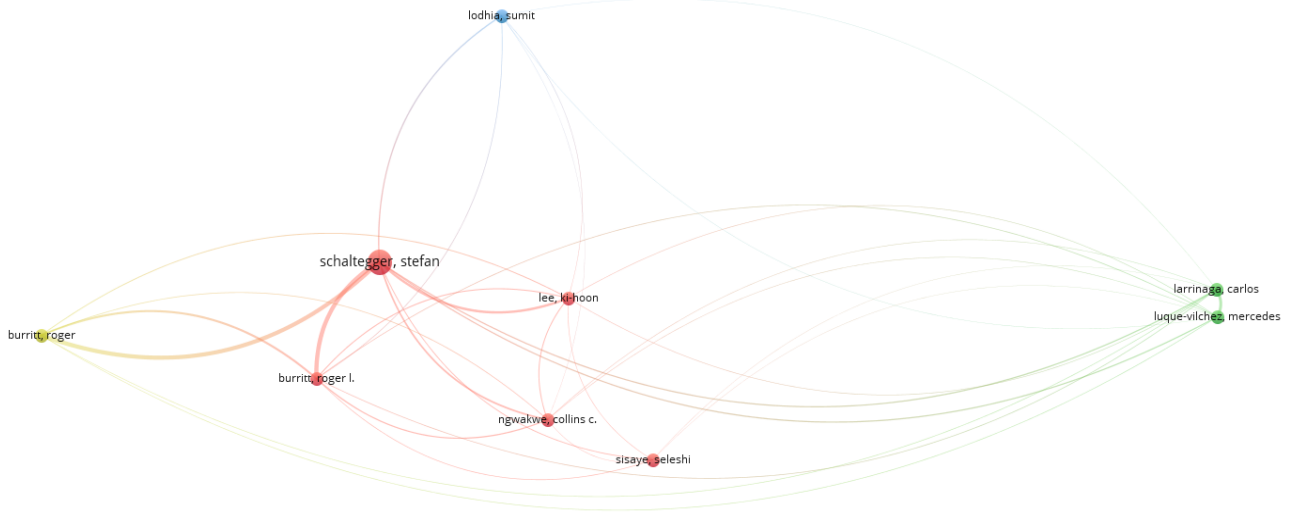

Şekil 8: Ortak Kelime Analizine Yönelik Ağ Haritası (Scopus)

Şekil 8’de, aynı renkli daireler anahtar kelimelerin aynı yayınlarda birlikte kullanılmış olduğunu, dairelerin büyüklüğü kelimelerin kullanım sıklığını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise yayınlarda birlikte kullanılan kelimeleri göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan

çalışmalarda yer alan 50 anahtar kelimeden 16'sının birlikte kullanıldığı 2 küme 60 bağlantı olduğu belirlenmiştir. En sık kullanılan anahtar kelimenin ise “Sustainability Accounting” olduğu anlaşılmıştır.

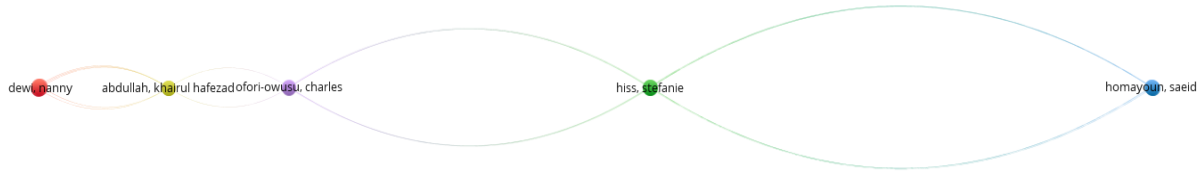
WOS Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların yazarlar açısından kaynakça eşleşmesine ilişkin ağ haritası Şekil 9'daki gibidir.

Şekil 9: Yazarlar Açısından Kaynakça Eşleşmesine Yönelik Ağ Haritası (WOS)

Şekil 9'da, aynı renkli daireler ortak referansları bulunan yazarların işbirliğini, dairelerin büyüklüğü yazarların ortak referans sayılarını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise ortak referans ilişkisi olan yazarları göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yayın yapan 101 yazardan 9'unun yapmış olduğu yayınların kaynakçaları arasında benzerliğin/eşleşmenin olduğu 4 küme ve 33 bağlantı bulunduğu belirlenmiştir. En fazla eşleşmenin ise, 729 bağlantı gücü (total link strength) ile Stefan Schaltegger, Ki-Hon Lee, Roger Burritt, Collins C. Ngwakwe ve Seleshi Sisaye tarafından üretilen yayınların kaynakçaları arasında olduğu anlaşılmıştır.

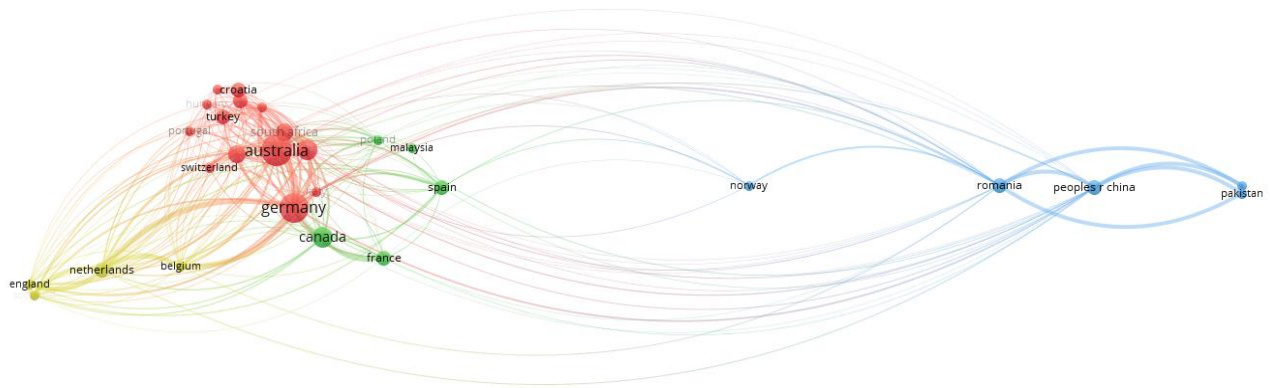
Scopus Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların yazarlar açısından kaynakça eşleşmesine ilişkin ağ haritası Şekil 10'daki gibidir.

Şekil 10: Yazarlar Açısından Kaynakça Eşleşmesine Yönelik Ağ Haritası (Scopus)

Şekil 10'da, aynı renkli daireler ortak referansları bulunan yazarların işbirliğini, dairelerin büyüklüğü yazarların ortak referans sayılarını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise ortak referans ilişkisi olan yazarları göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yayın yapan 32 yazardan 17'sinin yapmış olduğu yayınların kaynakçaları arasında benzerliğin/eşleşmenin olduğu 5 küme ve 62 bağlantı bulunduğu belirlenmiştir. En fazla eşleşmenin ise, 570 bağlantı gücü (total link strength) ile Nanny Dewi, Lokita Rizky Megawati, Muhammed Kamaruzzaman, Arie Pratama ve Poppy Sofia tarafından üretilen yayınların kaynakçaları arasında olduğu anlaşılmıştır.

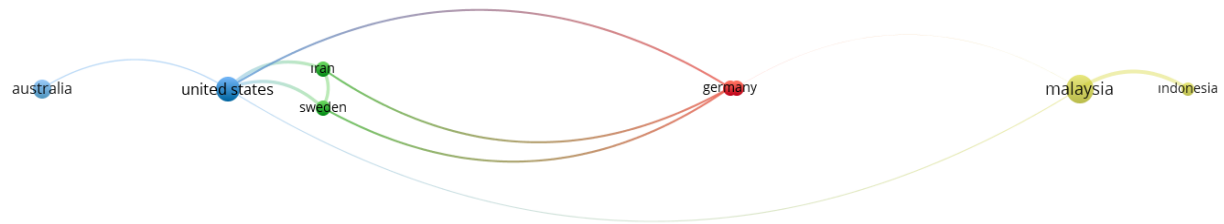
WOS Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların ülkeler açısından ortak yazar analizine ilişkin ağ haritası Şekil 11'deki gibidir.

Şekil 11: Ülkeler Açısından Ortak Yazar Analizine Yönelik Ağ Haritası (WOS)

Şekil 11’de, aynı renkli daireler ülkelerin işbirliğini, dairelerin büyüklüğü ülkelerde üretilen yayın sayılarını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise yazarların kurumlarının bulunduğu ülkelerin birbiriyle ilişkisini göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda ortak yazarlarca yayın yapılan 28 ülke arasında işbirliğinin olduğu 4 küme ve 260 bağlantı olduğu belirlenmiştir. En fazla ortak yazarlık durumu bulunan ülkenin ise Almanya olduğu anlaşılmıştır.

Scopus Veri Tabanında taranan ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda yapılan yayınların ülkeler açısından ortak yazar analizine ilişkin ağ haritası Şekil 12’deki gibidir.

Şekil 12: Ülkeler Açısından Ortak Yazar Analizine Yönelik Ağ Haritası (Scopus)

Şekil 12’de, aynı renkli daireler ülkelerin işbirliğini, dairelerin büyüklüğü ülkelerde üretilen yayın sayılarını, dairelerin arasında bulunan çizgiler ise yazarların kurumlarının bulunduğu ülkelerin birbiriyle ilişkisini göstermektedir. Şekilde, Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusunda ortak yazarlarca yayın yapılan 8 ülke arasında işbirliğinin olduğu 4 küme ve 11 bağlantı olduğu belirlenmiştir. En fazla ortak yazarlık durumu bulunan ülkenin ise Amerika Birleşik Devletleri olduğu anlaşılmıştır.

SONUÇ

Dünya nüfusunun her geçen gün artması; beraberinde tüketimi, ticari hacmi ve işletme sayısını da artırmıştır. Söz konusu bu artışlar, insanoğlunun yaşamını daha sağlıklı idame ettirebilmesi için işletmelere ve muhasebe bilimine yeni yükümlülükler getirmiştir. Bunlardan bir tanesi de Türkiye’de belli koşulları (çalışan sayısının en az 250 kişi olması, aktif toplamın en az 500 Milyon Türk Lirası olması ve yıllık net satış hasılatının en az 1 Milyar TL olması ve bunlardan en az ikisinin art arda iki raporlama döneminde gerçekleştirmesi) sağlayan işletmeler tarafından çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları itibariyle finansal olmayan bilgilerin raporlanma zorunluluğudur. Böylece ilgili işletmeler finansal açıdan olduğu kadar finansal olmayan açıdan da değerlendirilmektedir. İşte ilgili işletmelerin bu yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri ve değerlendirilebilmeleri için tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de koşulları sağlayan işletmelerin faaliyetlerinin ölçüldüğü, sınıflandırıldığı ve raporlandığı bir alt muhasebe dalı olarak “Sürdürülebilirlik Muhasebesi” adı altında bir muhasebe dalı ortaya çıkmıştır. Bu muhasebe dalının yanında işletmelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerine ilişkin sonuçların raporlanması ve bu raporların denetimlerinin gerçekleştirilmesi noktasında Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Sürdürülebilirlik Denetçiliği’ne ilişkin uygulamalar da yürürlüğe girmiştir.

Konunun yukarıda kısaca belirtilen önemine dikkat çekmek ve Türkiye literatürü ve sahada uygulama gündeminde daha çok yer alabilmesini sağlamak amacıyla bu çalışmada, WOS ve Scopus Veri Tabanında taranan Sürdürülebilirlik Muhasebesi konusundaki akademik çalışmalar bibliyometrik yaklaşımla analiz edilmiş ve çalışmalarla ilgili işbirlikleri görsel ağ haritaları aracılığıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada ulaşılan bibliyometrik sonuçları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- Konuya ilişkin ilk yayının; WOS Veri Tabanında 1989 yılında tarandığı, en fazla yayının 305 adet ile 2023 yılında, en az yayının 2'ser adet ile 1989 ve 1990 yıllarında yapıldığı; Scopus Veri Tabanında 1987 yılında yapılmış olduğu, en fazla yayının 987 adet ile 2024 yılında, en az yayının 1 adet ile 1988 yılında yapıldığı,
- Konuya ilişkin en fazla yayının; WOS Veri Tabanında taranan 22.438 yayın arasından 21.515 adet ile İngilizce dilinde hazırlandığı; Scopus Veri Tabanında taranan 7.870 yayın arasından 7.616 adet ile İngilizce dilinde hazırlandığı, bununla birlikte her iki veri tabanında yer alan yayınlarda en sık tercih edilen dillerin; İngilizce, İspanyolca, Rusça, Fransızca ve İtalyanca olduğu,
- Konuya ilişkin en fazla yayının; WOS Veri Tabanında taranan 22.438 yayın arasından 18.374 adet ile makale türünde olduğu, Scopus Veri Tabanında taranan 7.870 yayın arasından 5.782 adet ile makale türünde olduğu,
- Konuya ilişkin en fazla yayın yapılan çalışma alanının; WOS Veri Tabanında 6.006 adet ile Çevre Bilimleri Ekoloji kategorisinde olduğu, Scopus Veri Tabanında 3.402 adet ile Çevre Bilimleri kategorisinde olduğu,
- Konuya ilişkin en fazla yayın yapan yazarın; WOS Veri Tabanında taranan yayın yazarlarından Parthenope University of Naples'de görev yapan Prof. Dr. Sergio Ulgiati olduğu, Scopus Veri Tabanında taranan yayın yazarlarından Leuphana University Lüneburg'da görev yapan Prof. Dr. Stephan Schaltegger olduğu,
- Konuya ilişkin en fazla yayının; WOS Veri Tabanında taranan 1.465 adet ve Scopus veri tabanında taranan 441 adet ile Sustainability isimli dergide yayımlandığı,
- Konuya ilişkin en fazla yayının; WOS Veri Tabanında taranan 3.504 adet ve Scopus Veri Tabanında taranan 1.394 adet ile Amerika Birleşik Devletleri merkezli yapıldığı, WOS Veri Tabanında konuyla ilgili çalışma yapılan toplam 183 ülke arasından Türkiye'nin 22'inci sırada, Scopus Veri Tabanında konuyla ilgili çalışma yapılan 155 ülke arasından Türkiye'nin 19'uncu sırada yer aldığı,
- Konuya ilişkin en fazla yayının; WOS Veri Tabanında taranan 388 adet ve Scopus Veri Tabanında taranan 153 adet ile Chinese Academy of Sciences'da yapıldığı belirlenmiştir.

Çalışmada ulaşılan görsel ağ haritalarına ilişkin sonuçları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- Konuyla ilgili yayın yapan; WOS kapsamındaki 1.789 yazardan 434'ünün, Scopus kapsamındaki 1.664 yazardan 176'sının arasında atıf ilişkisinin bulunduğu, Atıf ilişkisi en yüksek olan yazarın; WOS kapsamındaki çalışmalar açısından "Rob Gray", Scopus kapsamındaki çalışmalar açısından "Warren Maroun" olduğu,
- Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda; WOS kapsamındaki 101 yazardan 10'unun, Scopus kapsamındaki 59 yazardan 9'unun ortak yazarlık ilişkisinin olduğu,
- Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda kullanılan; WOS kapsamındaki çalışmalarda 149 anahtar kelimeden 129'unun, Scopus kapsamındaki çalışmalarda 50 anahtar kelimeden 16'sının birlikte kullanıldığı ve her iki veri tabanındaki çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelimenin "Sustainability Accounting" olduğu,
- Konuyla ilgili yayın yapan; WOS kapsamındaki çalışmalarda 101 yazardan 9'unun, Scopus kapsamındaki çalışmalarda 32 yazardan 17'sinin yapmış olduğu yayınların kaynakçaları arasında benzerliğin/eşleşmenin olduğu,
- Konuyla ilgili ortak yazarlarca yayın yapılan; WOS kapsamındaki çalışmalarda 28 ülke, Scopus kapsamındaki çalışmalarda 8 ülke arasında işbirliğinin olduğu, en fazla ortak yazarlık

ilişkisi bulunan ülkenin; WOS kapsamındaki çalışmalar açısından Almanya, Scopus kapsamındaki çalışmalar açısından Amerika Birleşik Devletleri olduğu belirlenmiştir.

Sürdürülebilirlik Muhasebesi ile ilgili son yıllardaki literatürdeki çalışma sayısı dikkate alındığında; konuya ilişkin çalışma sayısının ve dolayısıyla akademik ilginin genel olarak yıllar itibarıyla artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, konuya yönelik akademik çalışmalarda ilk sırada makale türünün, ikinci sırada ise tebliğ/bildiri türünün tercih edildiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, özellikle son 10 yıldaki eğilim dikkate alındığında, konuya ilişkin akademik ilginin artış hızının ve konunun popülerliğinin gelecekte de aynı hızla devam edeceği ve makale türündeki çalışmaların ön planda olacağı öngörülmektedir. Böylece konunun önemine ilişkin kamuoyunda farkındalık yaratılarak, tüm insanoğlunu direkt/endirekt ilgilendiren bu konu sahada daha çok uygulama alanı bulabilecektir.

KAYNAKÇA

Bağış, M. (2021). Bibliyometrik Araştırmalarda Kullanılan Başlıca Analiz Teknikleri. O. Öztürk ve G. Gürler (Ed.). *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* içinde (ss. 97-109). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Düzer, M. ve Önce, S. (2017). Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Finansal Performans: BİST’te İşlem Gören Şirketler İçin Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 637-648.

Ertan, Y. (2018). Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması (2005-2017). *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(3), 463-478.

Fu, H-Z, Wang, M-H, Ho, Y-S. (2013) Mapping of Drinking Water Research: A Bibliometric Analysis of Research Output During 1992-2011. *Science of Total Environment*, 443(3), 757-765.

Fülöp, G., ve Hernádi, B. H. (2013). Sustainability Accounting: A Success Factor in Corporate Sustainability Strategy. *New Challenges of Economic and Business Development Conference*, 9-11 May 2013, Riga, 229-241.

GRI. (2013). Global Reporting Initiative Guideline: G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları Raporlama İlkeleri ve Standart Bildirimler. Erişim Adresi: “<https://www.globalreporting.org/standards/download-the-standards/>”, Erişim Tarihi: 16.09.2024.

Keleş, D. (2024). Faaliyet Tabanlı Maliyetleme Alanında Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi: Web Of Science Uygulaması. G. Kurt ve F. Temelli (Ed.). *Muhasebe ve Denetim Alanındaki Çalışmaların Bibliyometrik Analizi* içinde (ss. 551-574). Ankara: Gazi Kitabevi.

Keleş, D. (2023). Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çerçevesinde Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması: BİST’e Kote Edilmiş Bazı Holding İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Akademisi Dergisi*, 4(3), 257-270.

KGK. (2024a). Sürdürülebilirlik Denetçiliği Sınav İlanı. Erişim Adresi: <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/Duyuru%20-%202048.pdf>, Erişim Tarihi: 17.09.2024.

KGK. (2024b). Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlarına Yönelik Zorunlu Güvence Denetimlerine İlişkin Duyuru. Erişim Adresi: <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/KurumsalSurdurulebilirlikRaporlar%C4%B1naYonelikZorunluGuvenceDenetimlerineIliskinDuyuru.pdf>, Erişim Tarihi: 17.09.2024.

Orhan, U. (2021). Bibliyometrik Araştırmalarda Kullanılan Paket Programlar: Bir Karşılaştırma. O. Öztürk ve G. Gürler (Ed.). *Bir Literatür İncelemesi Aracı Olarak Bibliyometrik Analiz* içinde (ss. 111-123). Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Özgül, A. (2018). *Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Muhasebe*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özulucan, A. (2014). Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamaları. Konya: Dizgi Ofset.

Sevilengül, O. (2014). Genel Muhasebe. Ankara: Gazi Kitabevi.

Ticaret Bakanlığı. (2024). Duyurular, Erişim Adresi: <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/duyurular/turkiye-surdurulebilirlik-raporlama-standartlari-ve-uygulama-kapsamina-iliskin-kurul-kararlari-resmi-gazetede-yayimlanmis-ve-belli-sartlari-saglayan-isletmeler-icin-surdurulebilirlik-raporlamasi-zorunlu-hale-getirilmistir#:~:text=T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1%20ve,S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlamas%C4%B1%20zorunlu%20hale%20getirilmi%C5%9Ftir>, Erişim Tarihi: 16.09.2024.

Zhang, Y. Zhang, Y. Shi, K. ve Yao, X. (2017). Research Development, Current Hotspots and Future Direction of Water Research Based on MODIS Images: A Critical Review with A Bibliometric Analysis. *Environmental Science and Pollution Research*, (24), 15226-15239.